

MUSICAL PEDAGOGICS

Annual Scientific Edition of the
Greek Society for Music Education
Vol. 21, 2023

MUSICAL PEDAGOGICS

**Founding Member of the ISME
Council of Professional Associations**
51 Pr. Koromila Str., 54622, Thessaloniki.
email: info@eeme.gr
Web site: <http://www.eeme.gr>

MUSICAL PEDAGOGICS
*Annual Scientific Edition of the
Greek Society for Music Education*
ISSN 17901618
Vol. 21, 2023

Editors

Zoe Dionyssiou, Theocharis Raptis

DTP

Mitsi Akoyunoglou

Cover Design

Christos Mitsakis

SCIENTIFIC COMMITTEE - REVIEW PANEL

Olympia Agalianou
Mitsi Akoyunoglou
Polyvios Androutsos
Smaragda Chrysostomou
Zoe Dionyssiou
Konstantina Dogani
Athina Fytika
Jere Humphreys
Panayotis Kanellopoulos
Lefkothea Kartasidou
May Kokkidou
Dimitra Koniari
Yannis Myralis
Natasia Oikonomidou-Stavrou
Ioulia Papageorgi
Theocharis Raptis
Lelouda Stamou
Georgia Tserpe
Nicholas Tsaftaridis
Costas Tsougras
Nikos Theodoridis
Maria Varvarigou
Petros Vouvaris
Demetre Yannou
Graham Welch
Nikos Zafranias

Musical Pedagogics is published yearly and distributed free
to all members of the Greek Society for Music Education.

The authors are responsible for the English texts.

Price: 15 €

© Greek Society for Music Education

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα των διευθυντών σύνταξης	4
Ρεγγίνα Σαλτάρη, Ζωή Διονυσίου: Διερευνώντας τα μουσικά παιχνίδια των παιδιών: από τη λαογραφία στην εθνογραφία	6
Γιάννης Ζαρίας, Λητώ Φλωράκη, Ιωάννης Τσεκούρας: Έξι μουσικές δεξιότητες: προς μια πραξιακή μεθοδολογία της διδασκαλίας του παραδοσιακού βιολιού	30
Δήμητρα Σαπνάρα, Ζωή Διονυσίου: Διδάσκοντας μουσική διαπολιτισμικά μέσω της πολιτισμικά ανταποκρινόμενης διδασκαλίας	54
Μαίη Κοκκίδου, Χαρά Κατώχη: Οι φιλοσοφικές ιδέες της Maxine Greene για τη Μουσική Εκπαίδευση	76
Οδηγίες προς συγγραφείς	92

CONTENTS

Editorial	4
Regina Saltari, Zoe Dionysiou: Researching children’s musical games: from folklore to ethnography	6
Ioannis Zarias, Lito Floraki, Ioannis Tsekouras: Six skills of music competence: towards a praxial methodology of traditional Greek violin teaching	31
Dimitra Sapnara, Zoe Dionysiou: Teaching music interculturally through Culturally Responsive Teaching	55
May Kokkidou, Chara Katsochi: Maxine Greene’s philosophical ideas for Music Education	76
Information for authors	93

Σημείωμα των διευθυντών σύνταξης

Αγαπητές αναγνώστριες, αγαπητοί αναγνώστες των Μουσικοπαιδαγωγικών,

Σας καλωσορίζουμε στο 21^ο τεύχος του περιοδικού μας, σε μια περίοδο που ενώ η υγειονομική κρίση δείχνει να έχει ξεπεραστεί, νέες κρίσεις και συγκρούσεις αναδύονται σε παγκόσμιο επίπεδο, παράλληλα με προκλήσεις που σχετίζονται με τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας. Σε ένα τέτοιο παγκόσμιο περιβάλλον, ο ρόλος της μουσικής αγωγής μοιάζει να γίνεται ακόμη πιο πολύπλευρος και να αγγίζει πολλούς και διαφορετικούς χώρους με ποικίλους και διαφορετικούς τρόπους. Αυτή ακριβώς η πραγματικότητα αντικατοπτρίζεται και στα τέσσερα πολύ ενδιαφέροντα άρθρα που φιλοξενεί το 21^ο τεύχος των Μουσικοπαιδαγωγικών. Το κύριο χαρακτηριστικό είναι για άλλη μια φορά η ευρύτατη γκάμα των ενδιαφερόντων των ερευνητών στον χώρο της Μουσικής Παιδαγωγικής.

Στο πρώτο άρθρο του τεύχους με τίτλο **«Διερευνώντας τα μουσικά παιχνίδια των παιδιών: από τη λαογραφία στην εθνογραφία»** η Ρεγγίνα Σαλτάρη και η Ζωή Διονυσίου προσεγγίζουν με εθνογραφική ματιά τα μουσικά παιχνίδια των παιδιών στις σχολικές αυλές στην Ελλάδα. Το σημαντικό είναι ότι η έρευνα εξετάζει τα μουσικά παιχνίδια στον τόπο και τον χρόνο που αυτά λαμβάνουν χώρα και ότι επίσης επιδιώκει να αναδείξει τις οπτικές των ίδιων των παιδιών. Παράλληλα, τοποθετεί την παραπάνω προσπάθεια σε ένα ευρύτερο ερευνητικό, αλλά και ιστορικό και ιδεολογικό πλαίσιο, εστιάζοντας έτσι και σε ζητήματα μεθοδολογίας του ερευνητικού πεδίου. Μέσα από την έρευνα γίνεται τελικά πιο ξεκάθαρο πώς τα ίδια τα παιδιά αντιλαμβάνονται τις ανάγκες τους και πώς νοηματοδοτούν το μουσικό τους παιχνίδι. Η μεγάλη συνεισφορά του άρθρου έγκειται στο ότι προσεγγίζει χώρους και πρακτικές από την καθημερινότητα των παιδιών, που συνήθως περνούν απαρατήρητες και ξεφεύγουν από τη ματιά των ερευνητών.

Στη συνέχεια ακολουθεί το άρθρο **«Έξι μουσικές δεξιότητες: προς μια πραξιακή μεθοδολογία της διδασκαλίας του παραδοσιακού βιολιού»** των Ιωάννη Ζαρία, Λητούς Φλωράκη και Ιωάννη Τσεκούρα. Η πρωτοτυπία της συγκεκριμένης προσέγγισης είναι ότι δεν εστιάζει στο μουσικό υλικό, όπως κάνουν οι περισσότερες μέθοδοι, αλλά υπογραμμίζει τη σημασία κάποιων δεξιοτήτων που θα πρέπει να έχει ένας μουσικός που παίζει παραδοσιακό βιολί και προτείνει τρόπους για την απόκτησή τους. Αυτές οι δεξιότητες δεν παρατίθενται παρατακτικά, αλλά, με βάση την πραξιακή φιλοσοφία του Elliott, παρουσιάζονται με έναν τρόπο συστηματικό, αναδεικνύοντας έτσι τη λογική του όλου εγχειρήματος, ακολουθώντας μια πορεία από το πιο πρακτικό και προφορικό προς το πιο εγγράμματο και συστηματικό. Υιοθετώντας μια από τις βασικές αρχές του πραξιαλισμού, η εκμάθηση βιολιού τοποθετείται στο πλαίσιο της μουσικής ζωής έξω από τον χώρο της εκπαίδευσης, στο ευρύτερο κοινωνικό

και πολιτισμικό πλαίσιο, συνδέοντας έτσι τη διδασκαλία του βιολιού με την μουσική ζωή «εκεί έξω, στον πραγματικό κόσμο», όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι συγγραφείς.

Στο επόμενο άρθρο με τίτλο **«Διδάσκοντας μουσική διαπολιτισμικά μέσω της πολιτισμικά ανταποκρινόμενης διδασκαλίας»** η Δήμητρα Σαπνάρα και η Ζωή Διονυσίου παρουσιάζουν μια έρευνα δράσης σε πολυπολιτισμική τάξη, στην οποία επιχειρείται μια διεύρυνση και ένας εμπλουτισμός της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μέσα από την Πολιτισμικά Ανταποκρινόμενη Διδασκαλία (Culturally Responsive Teaching). Δύο βασικά χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης δράσης στο σχολείο είναι ότι ενέταξαν σε αυτή μουσικές από τις χώρες καταγωγής των μαθητών στην τάξη και ότι πραγματοποιήθηκε μια ποικιλία μουσικών δράσεων, που επέτρεψε στα παιδιά να συμμετέχουν ενσώματα και να αναπτύξουν ομαδικά τη δημιουργικότητά τους. Πρόκειται λοιπόν για μια απελευθερωτική εμπειρία για τα παιδιά, αφού, όπως προέκυψε, τους επέτρεψε να επικοινωνήσουν καλύτερα μεταξύ τους και να ενισχύσουν τους δεσμούς τους με τους συμμαθητές τους στην τάξη, ενώ παράλληλα ενισχύθηκε σημαντικά η διαπολιτισμική τους συνείδηση και το ενδιαφέρον τους για άλλους πολιτισμούς, ακόμη και πέρα από όσους προσέγγισαν στο πρόγραμμα.

Στο τελευταίο άρθρο του τεύχους, **«Οι φιλοσοφικές ιδέες της Maxine Greene για τη Μουσική Εκπαίδευση»**, η Χαρίκλεια Κατσώχη και η Μαίη Κοκκίδου παρουσιάζουν και εξετάζουν τις θέσεις της σημαντικής για ζητήματα εκπαίδευσης Αμερικανίδας φιλοσόφου Maxine Greene. Η Greene έδωσε μεγάλη βαρύτητα στις τέχνες στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, καθώς είναι σε θέση, ενισχύοντας τη δημιουργικότητα και τον διάλογο, να θέτουν τις βάσεις για μια ευρύτερη κοινωνική αναμόρφωση. Το άρθρο προσεγγίζει τη γενικότερη αντίληψη της Greene για τον ρόλο των τεχνών στην εκπαίδευση, παράλληλα όμως επιχειρεί να μεταφέρει τις απόψεις της φιλοσόφου και στον χώρο της μουσικής παιδαγωγικής. Αρχές όπως η κοινωνική φαντασία και η αισθητική αγωγή, όπως την εννοεί η Greene, μπορούν να λειτουργούν απελευθερωτικά, διαμορφώνοντας το πεδίο, ώστε οι μαθήτριες και οι μαθητές να βρίσκουν νόημα στις τέχνες και στη ζωή τους με δικούς τους τρόπους, αλλά και να αντιμετωπίζουν τον χώρο της μουσικής συνεύρεσης και διδασκαλίας, ως τον χώρο που θα ενισχύει τον διάλογο και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Τελειώνοντας αυτή την εισαγωγή στο παρόν τεύχος, θα θέλαμε να σας υπενθυμίσουμε τη δυνατότητα δημοσίευσης άρθρων στα Μουσικοπαιδαγωγικά και στην αγγλική γλώσσα με τα κριτήρια που αναγράφονται στις *Πληροφορίες για την αποστολή άρθρων* και βρίσκονται στην τελευταία σελίδα του περιοδικού.

Σας ευχόμαστε καλή ανάγνωση του τεύχους.

Οι διευθυντές σύνταξης του περιοδικού Μουσικοπαιδαγωγικά
Ζωή Διονυσίου & Θεοχάρης Ράπτης